

Струка (назив):		Све струке	
Занимање (назив):		Сва занимања	
Предмет (назив):		Етика	
Опис (предмета):		Општеобразовни – изборни обавезни предмет	
Модул (наслов):		Етика II	
Датум: 2023.	Шифра:		Редни број: 02
Сврха			
Сврха овог наставног предмета јесте да ученике упозна са основним поставкама етичких теорија. По завршетку модула ученици ће усвојити знања и ставове потребне за доношење моралних одлука, односно, разликовање исправног од неисправног. Ученици ће бити мотивисани да живе у складу са моралним вриједностима. Тако овај предмет поред образовне има и васпитну улогу. Акценат је на практичном знању које се претвара у дјеловање и постаје пракса рјешавања проблема свакодневног живота. Ученицима се не нуде готова рјешења него се код њих развија критичка морална свијест о властитим и туђим поступцима.			
Специјални захтјеви / Предуслови			
Према свом статусу предмет Етика је обавезно-изборни предмет, који се изучава у четвртој години школовања, са једним часом предавања седмично (36 часова годишње). У складу с тим изучавање овог модула не захтијева специјалне предуслове.			
Циљеви			
1. Усвајање знања о етици као филозофској дисциплини кроз упознавање са основним поставкама етичких теорија. 2. Развијање свијести о властитим моралним увјерењима, као и о различитим вриједносним ставовима других. 3. Изградња позитивног става према основним људским вриједностима (слобода, толеранција, мир, достојанство, солидарност).			
Теме			
1. Антички период 2. Средњовјековни период 3. Модерно доба 4. Пројекат			

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
Антички период 1.1. Сократ 1.2. Платон 1.3. Аристотел 1.4. Епикурејство 1.5. Стоицизам	Наведе основне информације о Сократовм животу. Уочи значај Сократовог суђења, одбране и смрти. Објасни појмове мајеутике и ироније. Наброји и образложи разлике сократовских школа. Наведе основне информације о Платоновом мишљењу. Уочи значај софиста за развој Платонове филозофије. Образложи четири кардиналне врлине. Наведе основне информације о Аристотеловом животу и филозофском опусу. Објасни појам еудајмонизма. Направи разлику између етичких и дианоетичких врлина. Образложи принцип средње мјере у одређењу врлине. Наведе основне информације о хеленистичкој филозофији и Епикуровој школи. Наброји три врсте жеља према Епикуру. Образложи Епикуров став о смрти и боговима. Наведе основне информације о стоичкој школи.	Идентификује основне поставке Сократове етике. Тумачи узроке и посљедице Сократовог страдања. Пореди киничку и киренску сократовску школу. Идентификује основне поставке Платонове етике. Дискутује о важности софиста за постављање антрополошког питања. Тумачи кардиналне врлине у контексту друштвених сталежа идеалне државе. Идентификује основне поставке Аристотелове етике. Анализира појам еудајмонизма. Пореди рационалне и карактерне врлине. Промовише средњу мјеру као принцип избора врлине. Идентификује основне поставке хеленистичке филозофије. Пореди три врсте жеља и препознаје их у својим изборима. Тумачи Епикурову позицију страха од смрти. Идентификује основне поставке стоицистичке филозофије. Илуструје стоички идеал мудраца. Промовише идеју	Након похађања модула <i>Етика II</i> ученик је: Способан за аутономно дјеловање, емпатичан је и проактиван. Усвојио је вриједности и принципе на основу којих бира добро, а избјегава зло у свом одлучивању и понашању. Стваралац је позитивних промјена и доприноси ширењу етичке свијести у локалној заједници. Толерантан је према различитим вриједносним системима. Промовише основна људска права и универзалне вриједности. Посвећен је солидарности, култури дијалога и тимском раду.	На часу је потребно комбиновати методе и облике рада. Због тога наставници треба да владају репертоаром различитих наставних метода. Потребно је редуковати традиционално и фронтално излагање наставника. Акценат треба ставити на интерактивну наставу и критичко мишљење ученика кроз индивидуални рад, кооперативно учење кроз интеракцију, учење према моделу, активно искуствено учење и рјешавање проблема. Наставници треба да потенцирају три елемента критичког мишљења: размишљање (концептуализација, анализа-синтеза, евалуација), размјена (комуникација, опсервација других погледа, преиспитивање и упоређивање личних ставова), презентација (изградња и аргументована одбрана властитог става, самопоуздање и свијест о вриједности властитих идеја, мотив за дјеловање). Критичко мишљење у настави развија се путем ЕРР стратегије (евокација, разумијевање, рефлексција) користећи различите методе и технике попут: - проблематизације, - актуализације, - усменог излагања са коришћењем табле, по могућности електронске презентације, - разговора оствареног на различите начине (олуја идеја, интервју, групна

	Образложи стоички идеал мудраца. Објасни појмове апатије и космополитизма.	космополитизма.		<p>дискусија, учеником звијездом),</p> <ul style="list-style-type: none"> - сњежне грудве, слагалице, вртешке, - рада на изворном тексту, - студије (анализе) случаја, - дебате, - метода писаног рада, - квиза знања и групног креирања мапе ума. <p>Наставу треба учинити занимљивом коришћењем актуелних примјера моралних дилема из свакодневног живота заједнице (дневна штампа, телевизија, филм). Из истог разлога треба избјегавати на часу диктирање – потребне материјале доставити ученицима одштампане.</p> <p>Због природе овога предмета, при упознавању с новим садржајем, наставници не би смјели упасти у замку да излажу и намећу своју етичку позицију ученицима. Сваком моралном проблему и етичком правцу треба прићи подједнако објективно и критички. Разлике моралних погледа код ученика треба подстицати, а не сузбијати. На ученику је да слободно искористи добијене информације и самостално примјењујући рационалну аргументацију формира властити морални суд.</p> <p>Од изузетне је важности показати ученицима да су питања и садржаји којим се етика бави, иако понекад потичу из далеке прошлости, потпуно смислени и крајње корисни у</p>
Средњовјековни период 2.1. Тома Аквински	Наведе основне информације о филозофији Томе Аквинског. Образложи четири врсте закона који владају универзумом према Аквинском. Објасни доктрину дуплог ефекта.	Идентификује основне елементе средњовјековног мишљења о моралу. Наводи примарна добра и различите законе који управљају универзумом. Анализира принцип дуплог ефекта.		
Модерно доба 3.1. Друштвени уговор 3.2. Имануел Кант 3.3. Џон Стјуарт Мил 3.4. Фридрих Ниче	<p>Наведе основна обиљежја модерне филозофије морала. Идентификује допринос филозофије Томаса Хобса за развој етичке теорије друштвеног уговора. Идентификује допринос филозофије Жан Жак Русоа за развој етичке теорије друштвеног уговора. Образложи став Никола Макијавелија да „циљ оправдава средства“.</p> <p>Уочи значај Кантовог коперниканског обрата у филозофији. Дефинише појмове добре воље и дужности. Разликује категорички од хипотетичког императива. Образложи двије чувене формулације категоричког императива.</p>	<p>Идентификује основне елементе модерног мишљења о моралу. Повезује етичку мисао Томаса Хобса и Жан Жак Русоа. Аргументовано дискутује на питање да ли је човјек по својој природи добар или зао. Наведе примјер макијавелистичког става у политици.</p> <p>Тумачи значај Кантовог мишљења на каснију филозофију. Пореди категорички и хипотетички императив. Наведе двије познате формулације категоричког императива. Илуструје на моралној дилеми примјеру деонтолошке етике.</p> <p>Повезује етичку мисао Џон Стјуарт Мила и Џерми Бентама. Наводи критеријуме које користи морални рачун при доношењу одлуке.</p>		

	<p>Наведе основне информације о оснивачима утилитаристичке школе.</p> <p>Објасни принципе максимизације корисности.</p> <p>Наброји елементе моралне рачунице одлучивања утилитаризма.</p> <p>Наведе основне информације о Ничеовом животу и мишљењу.</p> <p>Уочи значај Ничеове критике традиционалне моралности.</p> <p>Дефинише појам нихилизам.</p> <p>Објасни Ничеове идеје воља за моћ и натчовјек.</p>	<p>Анализира принцип максимизације среће.</p> <p>Илуструју на моралној дилеми примјену утилитаристичке етике.</p> <p>Тумачи значај Ничеове иморалистичке позиције у етици.</p> <p>Дискутује нихилистичку идеју „Бог је мртав“.</p> <p>Развија идеје воље за моћ и натчовјека.</p> <p>Идентификује Ничеов утицај на развој егзистенцијализма и аксиологије.</p>		<p>рјешавању проблема савременог човјека.</p>
Пројекат	<p>Наведе основне информације о слободно одабраној теми истраживања.</p> <p>Објасни мање познате термине и наведе адекватне примјере.</p>	<p>Успјешно бира тему истраживања, самостално организује стратегију учења, селекује релевантне информације, развија реторичке способности презентовања и аргументованог дискутовања.</p>		<p>Програмом је предвиђена и слободна тема, што даје могућност наставницима да у договору са ученицима бирају садржај којим ће се бавити, самим тим да креирају исходе учења којима ће тежити. Овим ученици постају равноправни партнери у креирању програма. Док се самом наставнику оставља слободан простора за обрађивање тема од личног интересовања. Пројектну наставу треба учинити занимљивом, инспиративном и практичном. Ученике треба интерактивно укључити у наставу кроз различите активности, попут: приказа филозофије неког од поменутих аутора, продубљивање тема које су већ споменуте модулом, писање реферата и излагање електронских презентација ученика, дебатно такмичење, тумачење филозофских тема кроз анализу</p>

			<p>филма, тимска израда паноя са циљем подизања моралне свијести, друштвено користан рад у локалној заједници, анализа савремених догађаја кроз дневну штампу и коришћење интернета, организована посјета културним догађајима и институцијама.</p> <p>Неке од тема које се могу обрађивати у склопу пројектне наставе су: Конфучије, Барух де Спиноза, Дејвид Хјум, Макс Шелер, Албер Ками, Жан Пол Сартр, Феминистичка етика, друштвено користан рад у заједници (нпр. подизање еколошке свијести), промоција моралних принципа у школи (нпр. израда паноя).</p> <p>Такође, могуће су и остале етички релевантне теме које ученици у договору са наставником слободно бирају у зависности од њихових интересовања и актуелних дешавања у свијету и локалној заједници.</p>
Интеграција			
Филозофија, Социологија, Култура религија, Вјеронаука, Демократија и људска права, Психологија, Историја, Биологија, Географија.			
Извори			
<ul style="list-style-type: none"> - Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; - Друга стручна и теоријска литература (стручни часописи, приручници, збирке, видео и аудио записи, интернет и сл.). 			
Оцјењивање			
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријумима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.			